

Anotace

Cvičení tohoto typu pomáhají žákům při psaní textů určitého žánru nebo zadání. Pomocí srovnání příslušných textů (zde charakteristik) a vyváženého referenčního korpusu, který obsahuje texty všech žánrů, mohou žáci sami zjistit, která slova jsou pro dané texty typická. Tato slova poté mohou vědomě použít při psaní vlastního textu. Lze vytvořit také offline variantu, kdy si učitel klíčová slova najde předem a žákům je pouze prezentuje. Třetí úkol tak nevyžaduje práci s korpusem ve výuce, ostatní úkoly mohou žáci plnit stejným způsobem.

Postup práce

Pracovní list by měl být zařazen do výukového bloku, během kterého si mají žáci osvojit dovednosti potřebné k psaní textu určitého žánru. Tento pracovní list je věnován charakteristice, lze jej ovšem obměnit pro potřeby jakéhokoliv jiného žánru. Než žáci začnou s pracovním listem pracovat, měli by se seznámit s tím, jak charakteristika vypadá. Na začátku výukového bloku může učitel pomocí brainstormingu zjistit, co si žáci pod pojmem *charakteristika* vybaví (úkol 1). Sami se mohou pokusit formulovat, co by měla dobrá charakteristika obsahovat a jak by měla být strukturována. Své domněnky by si poté měli ověřit na vhodně zvolené příkladové charakteristice, kterou by si měli přečíst a společně s učitelem okomentovat z hlediska použité slovní zásoby, struktury i obsahu (úkol 2). Okomentované příklady textů různých žánrů, které mají být žáci schopni napsat během maturity z češtiny, naleznete například na stránce <http://www.statnimaturita-cestina.cz>.

Práce s korpusem může být zařazena na toto místo pro zpestření a jako alternativní způsob nacházení klíčových slov typických pro daný žánr. Učitel by se žáků nejprve měl zeptat, která klíčová slova nacházejí v příkladovém textu. Žáci by si je měli vyznačit a poté společně s učitelem diskutovat o tom, zda to jsou opravdu slova typická pro daný žánr. Dále je možné využít vlastní práci s korpusem. Učitel si předem připraví soubor textů daného žánru, které následně s žáky zanalyzuje pomocí aplikace KWords. Textů musí být několik, aby obsahovaly dostatek materiálu pro analýzu. Ideální je rozsah několika set až několika tisíc slov. Příliš dlouhé texty analyzuje program moc dlouho. V tomto pracovním listu byly použity texty ze stránek <http://www.statnimaturita-cestina.cz/charakteristika> a <http://www.cesky-jazyk.cz/slohovky/charakteristiky/#axzz5IEYwRMn2>. Při vkládání je nutné odstranit informaci, odkud byly texty zkopírovány, jinak by se názvy stránek pravděpodobně objevily mezi klíčovými slovy. Žáci mohou samozřejmě najít texty sami během hodiny, v tom případě je ovšem třeba počítat s vyšší časovou náročností. Výhodou je naopak to, že se žáci naučí hledat zdroje inspirace a také budou během práce aktivnější. Alternativně může učitel shromáždit soubor prací žáků s češtinou jako mateřštinou. Na žáky s OMJ může působit motivačně, že analyzují texty svých spolužáků. Analýzu mohou žáci provádět samostatně, jednodušší je ovšem nejspíš práce v plénu. Výsledkem analýzy jsou texty s červeně vyznačenými klíčovými slovy. Tato slova lze

také zobrazit ve formě frekvenčního seznamu (viz postup práce s korpusem). Žáci si mohou na výsledcích ověřit, zda se nalezená klíčová slova shodují s jejich představou o slovní zásobě typické pro daný žánr. V klíčových slovech se nejspíš objeví slova z kategorií *vzhled, vlastnosti, zájmy, činnosti a jména*. Pravděpodobně žáci naleznou také *časová určení*. Tato slova by měli shromažďovat do skupin a říct, proč se v charakteristice objevují.

Aplikace umožňuje také zobrazit, jak se jednotlivá klíčová slova propojují (viz postup práce s korpusem).

Na analýzu a interpretaci výsledků by měla navázat vlastní produkce. Žáci by měli napsat vlastní charakteristiku a použít např. deset klíčových slov, která našli.

Postup práce s korpusem

Vstupní text, který chcete analyzovat (v tomto případě texty charakteristik v rozsahu alespoň 500 slov), zkopírujte do příslušného políčka, které se rozbalí, když myší najedete na ikonu Vložte text. Jako referenční korpus ponechte SYN2015. Pomocí stop-listu můžete z analýzy vyloučit všechna nabízená slova (zájmena, předložky, spojky, čísla). Ponechte zaškrtnuté ignorovat velikost písma. Nakonec klikněte na Analyzovat.

Jazyk vstupního textu: Čeština

Vstupní text (který chcete analyzovat):

Vložte text

Snad každý ve svém životě potká člověka, který ho natolik zaujme, že si jej navždy bude pamatovat – pro jeho vzhled, povahu, skutky, zájmy, neobvyklé chování. Takovým člověkem je v mém životě Petr Haken, můj dlouholetý přítel. Nikdy nezapomenu, jak jsme se poprvé setkali na volejbalovém turnaji. Vešel do tělocvičny a ihned na sebe upoutal pozornost svým charismatickým úsměvem. Petr se narodil v minulém století v Čechách, ale jeho otec je Rus a matka Slovenka. Bojovnost ruského národa a emotivnost Slováků se výrazně projevuje v jeho povaze.

Jeho dva metry vysoká svalnatá postava, krátce střižené světlé vlasy, pronikavé modré oči, výrazný nos a všudypřítomný úsměv pokaždé lákají pohledy zvědavců. Nezanikne, ani když si sedne, protože sedí zcela rovně, jako by spolkl pravítko. Petr je povahou extrovert, tudíž k lidem otevřený, přátelský, společenský, dobrosrdečný, laskavý, velkorysý. Neplýtvá těmito vlastnostmi, jejich projevy si nechává pouze pro své nejbližší. Je vyložený ochránce slabých. S péčí a trpělivostí pomáhá všem svým přátelům, kteří se řídí heslem: „Když potřebuješ povzbudit, uklidnit, poradit či utěšit, vždy zajdi za Petrem!“

Jeho největším koníčkem je sport. Aktivně hrál celé své mládí volejbal za tým Dukly Liberec. V současné době se věnuje volejbalu jen příležitostně. Rád si vyrazí do bílé stopy na běžkách, uchopí badmintonovou či tenisovou raketu a s úsměvem pobíhá po kurtu. Občas se nechá zlákat pozvánkou na divadelní představení či rockový koncert. Počítačová hra mu pomáhá zkrátit večery, jelikož je dodnes svobodný mládenec.

Petr je zaměstnán jako počítačový expert v jedné pražské firmě. Ve svém zaměstnání musí být ostražitý, pilný. Nedávno se rozhodl vstoupit do politiky. Pro muže, který nad ostatními vždy vynikal a jehož výjimečnost je vždy patrná na první pohled, je pozice politika ideální. Pokud mi slíbí, že vstupem do politiky neohrozí naše přátelství, dám mu svůj hlas.

Smazat

Nahrajte textové soubory / Multi-analýza

Referenční korpus (úzus, s nímž chcete text porovnávat):

Vyberte referenční korpus

SYN2015

Vložte referenční text

Nahrajte referenční textový soubor

Stop-list (slova, která mají být vyloučena z analýzy):

zájmena

předložky

spojky

čísla

Nastavení

Velikost písmen:

ignorovat

Analyzovat

Zobrazí se vám analyzovaný text s červeně vyznačenými klíčovými slovy, tedy se slovy, která se v analyzovaném textu vyskytují relativně častěji než v textech z referenčního korpusu. Příklad, který vidíte, je text ze stránky <http://www.statnimaturita-cestina.cz/charakteristika>.

Text

Klíčová slova

Distribuce

Keyword links

Konkordance

Snad každý ve svém životě potká **člověka**, který ho natolik zaujme, že si jej navždy bude pamatovat - pro jeho vzhled, povahu, skutky, **zájmy**, neobvyklé chování. Takovým člověkem je v mém životě **Petr Haken**, můj dlouholetý přítel. Nikdy nezapomenu, jak jsme se poprvé setkali na volejbalovém turnaji. Vešel do tělocvičny a ihned na sebe upoutal pozornost svým charismatickým **úsměvem**. **Petr** se narodil v minulém století v Čechách, ale jeho otec je Rus a matka Slovenka. Bojovnost ruského národa a emotivnost Slováků se výrazně projevuje v jeho povaze.

Jeho dva metry vysoká svalnatá postava, krátce střižené **světlé vlasy**, pronikavé **modré oči**, výrazný **nos** a všudypřítomný **úsměv pokaždé** lákají pohledy zvědavců. Nezanikne, ani když si sedne, protože sedí zcela rovně, jako by spolkl pravítko. **Petr** je povahou extrovert, tudíž **k lidem** otevřený, přátelský, společenský, dobrosrdečný, laskavý, velkorysý. Neplýtvá těmito vlastnostmi, jejich projevy si nechává pouze pro své nejbližší. Je vyložený ochránce slabých. S péčí a trpělivostí pomáhá všem svým přátelům, kteří se řídí heslem: "Když potřebuješ povzbudit, uklidnit, poradit či utěšit, **vždy** zajdi za Petrem!"

Jeho největším koníčkem je sport. Aktivně hrál celé své mládí volejbal za tým Dukly Liberec. V současné době se věnuje volejbalu jen příležitostně. **Rád** si vyrazí do bílé stopy na běžkách, uchopí badmintonovou či tenisovou raketu a s **úsměvem** pobíhá po kurtu. Občas se nechá zlákat pozvánkou na divadelní představení či rockový koncert. Počítačová hra mu pomáhá zkrátit večery, jelikož je dodnes svobodný mládenec

Petr je zaměstnán jako počítačový expert v jedné pražské firmě. Ve svém zaměstnání musí být ostražitý, pilný. **Nedávno** se rozhodl vstoupit do politiky. Pro muže, který nad ostatními **vždy** vynikal a jehož výjimečnost je **vždy** patrná na první pohled, je pozice politika ideální. Pokud mi slíbí, že vstupem do politiky neohrozí naše přátelství, dám mu svůj hlas.

Řešení

Popis žánru charakteristiky naleznete např. zde: <http://www.statnimaturita-cestina.cz/charakteristika>

Výsledky úkolů 2 a 3 závisí na zvolených vzorových textech. V textech zvolených pro výše uvedenou analýzu byla nalezena tato klíčová slova:

štíra, vážím, zábavný, studuje, Libor, náladu, hraní, světlé, humor, inteligentní, kluk, znamení, nos, zájmy, narodil, modré, školu, úsměvem, úsměv, vlasy, lidem, pokaždé, rád, nedávno, Tomáš, člověka, Petr, vždy, často, opravdu, patří, člověk, oči

V našem případě je na prvním místě slovo *štíra*, které odkazuje na znamení. Z toho lze usuzovat, že se v charakteristikách často mluví o znamení daného člověka. Na prvním místě je proto, že názvy znamení nejsou tak typické pro texty ostatních žánrů. Dalším slovem je *vážím*, jelikož zadání vybraných charakteristik znělo *Charakteristika člověka, kterého si vážím*. Ostatní slova lze shromáždit do skupin, např. *vlastnosti* (zábavný, inteligentní, humor), *vzhled* (světlé vlasy, nos) nebo *časová určení* (pokaždé, nedávno, často), která ukazují na to, že součástí charakteristiky bývá i vyprávění nějakého zážitku, který nás s daným člověkem pojí. Skupiny lze samozřejmě rozšiřovat o další příklady.